

УДК 378 331.5
JEL Classification I28, J68, O15
DOI 10.33111/sedu.2023.53.218.230

Сновидович Ірина Григорівна*
Кохан Маріанна Остапівна**

ОЦІНКА СТРАТЕГІЧНОЇ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ВИПУСКНИКІВ ЗВО НА РИНКУ ПРАЦІ В КОНТЕКСТІ ВИКЛИКІВ ВІЙНИ В УКРАЇНІ ТА РІШЕНЬ ЄС ДО ЄВРОПЕЙСЬКОГО РОКУ НАВИЧОК: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД

Анотація. У статті розглянуто та проведено аналіз рішення Європейської комісії щодо Європейського року навичок. Важливим акцентом у цьому рішенні є рекомендація щодо необхідності формування якісних компетентностей і навчання продовж життя, що є запорукою професійного розвитку та зростання. Наголошено, що згадана ініціатива спрямована на розвиток інструментів аналізу умінь і навичок, популяризацію інструментів для підвищення прозорості та легшого визнання кваліфікацій, зокрема кваліфікацій, наданих за межами Європейського Союзу, а також для покращення можливостей щодо працевлаштування. На основі аналітичної та статистичної інформації Державної служби зайнятості та Інфляційного звіту НБУ розглянуто ситуацію на сучасному вітчизняному ринку праці. Виявлено, що ринок праці в Україні критично відчуває та реагує на військові дії і руйнування, продовжується процес скорочення працівників, проте темпи скоротилися, порівняно з початком війни. Розглянуто перелік найкращих компаній-роботодавців країни які продовжують працювати, підтримувати своїх працівників та наповнювати державний бюджет. Досліджено результати опитування роботодавців та партнерів Львівського національного університету імені Івана Франка щодо тематики необхідних компетентностей та можливостей і форм працевлаштування для сучасних випускників. На основі опрацювання аналітичної інформації Національного агентства кваліфікацій визначено та резолюції Генеральної Асамблеї ООН визначено основні цілі сталого розвитку серед яких є якісна освіта, гідна праця та економічне зростання. В контексті актуальних компетентностей та навичок розглянуто актуалізовану в умовах війни навичку для українського суспільства: резильєнтність.

Ключові слова: компетенції; навички; soft skills; ринок праці; якість освіти; європейська інтеграція; управління персоналом; HR менеджмент; резильєнтність; війна.

Вступ. Зважаючи на сучасні виклики, які долає наше суспільство у час повномасштабної російсько-української війни, що спричинило критичні зміни на

* **Сновидович Ірина Григорівна** — PhD, доцент кафедри економіки та публічного управління, Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів, Україна), ORCID 0000-0002-5058-8661, iryna.snovydovych@lnu.edu.ua

** **Кохан Маріанна Остапівна** — канд. екон. наук, доцент кафедри менеджменту, Львівський національний університет імені Івана Франка (Львів, Україна), ORCID 0000-0002-9358-2200, marianna.kokhan@lnu.edu.ua

ринку праці, викликані руйнуваннями країною-агресором фахові та компетентні працівники, є надзвичайно важливі. Це питання підсилюється і політикою Європейської Комісії, яка також проголошує 2023 рік — роком навичок. Одним із важливих етапів у підготовці молодих фахівців у сучасних ЗВО є активна співпраця із стейкхолдерами та вивчення їх запитів і потреб. Тому доречним вбачається опитування компаній-роботодавців щодо важливих компетентностей і навиків, якими мають володіти сучасні випускники, щоб бути успішними на ринку праці. Важливим викликом для сучасного суспільства є можливість вистояти та продовжувати свій професійний розвиток через навчання, психологічну підтримку та досвід.

Основною метою статті є дослідження питання щодо актуальних навичок і компетентностей, що є необхідні для молодих фахівців, щоб бути затребуваними на сучасному ринку праці.

Вивчаючи праці дослідників і науковців, які опрацьовують тематику компетентностей і навичок, а також аналізують ситуацію на сучасному ринку праці, то, зокрема, М. І. Бублик, Р. М. Стрільчук у своїх дослідженнях [1] наголошують на необхідності удосконалення управлінських компетентностей задля підтримки молодих фахівців у час змін. О. Жук, Л. Дроздовська. [2] зазначають, що в умовах освітніх викликів і на сучасних етапах розвитку бізнесу формування компетентностей у молодих фахівців є важливим питанням, як у сфері бізнесу та освіти. О. П. Юденкова [3], а також В. В. Круглов [4] досліджують сучасні тренди у навичках, які зараз є затребувані на ринку праці України та світу, і роблять акцент на важливості формування сучасних навичок у випускників як одного з ключових аспектів євроінтеграційного процесу.

Постановка завдання. Для досягнення поставленої мети визначено такі наукові завдання: провести аналіз рішення Європейської Комісії щодо року навичок та основних пропозицій з їх формування і розвитку; дослідити стан сучасного вітчизняного ринку праці; проаналізувати результати опитування компаній — партнерів ЛНУ ім. І. Франка щодо компетентностей і навиків, які є необхідні для працевлаштування випускників. Для вирішення поставлених завдань використано такі методи дослідження, як аналіз, синтез, узагальнення та аналогії, а також метод соціологічного опитування.

Результати. Сучасні молоді фахівці, їх професійний розвиток, трудова діяльність та підтримка економічного розвитку України у форматі офіційного працевлаштування, сплати податків і успішна кар'єра в українських компаніях є важливим фактором у відновленні нашої держави. Адже війна, руйнування підприємств критичної і виробничої інфраструктури, різних сфер бізнесу та падіння ВВП у 2022 р. на 30 % потребує цілковитого оновлення політики державного регулювання та управління у сфері економіки. Критичним питанням для сучасної вітчизняної економіки є швидкі темпи збільшення кількості безробітних осіб на сучасному ринку праці, нестабільність державних фінансів, а також втрата молодих фахівців, які з об'єктивних причин і заради збереження власного життя виїжджають за межі країни, зменшуючи тим самим людський ресурс і

потенціал для відновлення України. Загалом, на нашу думку, на державному рівні варто підтримувати питання щодо зайнятості як молодих фахівців, так і громадян працездатного віку. Першочерговим питанням вбачається створення робочих місць у державному секторі, підтримка розвитку приватного сектору і відновлення регіональної інфраструктури. У пріоритеті, проте, все ж має бути обороноздатність держави та підтримка Збройних сил України.

На нашу думку, на сьогодні одне з актуальних питань, які можуть впливати на якість і результативність працевлаштування і успішності виконання своїх професійних обов'язків, є компетентності та навички молодих фахівців і запити роботодавців і ринку праці загалом. Варто наголосити, що 2023 рік оголошено Європейським роком навичок (European Year of Skills). Таке рішення запропонувала Урсула фон дер Ляєн, президент Єврокомісії. Серед основних завдань цієї ініціативи — наголосити на важливості постійного вдосконалення нових навичок і вмінь, оскільки це забезпечує підтримку інновацій та сталий розвиток. Крім того, безперервне навчання — необхідний елемент переходу Європи до нової діджитал-економіки. Офіційний початок року стартував 9 травня під час European Skills Day Festival [5].

У рамках Європейського року навичок, у співпраці з Європейським Парламентом, державами-членами, соціальними партнерами, державними та приватними службами зайнятості, торгово-промисловими палатами, постачальниками освіти та навчання, а також працівниками та компаніями разом Комісія пропонує стимулювати до навчання впродовж життя за такими напрямками:

- сприяння збільшенню і більш ефективним та інклюзивним інвестиціям у навчання та підвищення кваліфікації, щоб використовувати увесь потенціал європейської робочої сили та підтримувати людей у переході з однієї роботи на іншу;
- забезпечити, щоб навички відповідали потребам ринку праці, співпрацюючи при цьому з соціальними партнерами та компаніями;
- порівняння прагнень і навичок людей із можливостями на ринку праці, особливо для переходу на зелені і цифрові технології та економічного відновлення. Особливу увагу буде приділено активізації більшої кількості людей на ринку праці, зокрема, жінок і молоді, особливо тих, хто не навчається чи не працює;
- залучення людей із третіх країн, які володіють навичками, необхідними для ЄС, у тому числі шляхом посилення можливостей навчання та мобільності і сприяння визнанню кваліфікацій [6].

Отже, як бачимо, Європейський Парламент також наголошує на необхідності формування якісних компетентностей та навчання впродовж життя. Загалом ініціатива Європейської Комісії спрямована на розвиток інструментів аналізу умінь і навичок, популяризацію інструментів для підвищення прозорості та легшого визнання кваліфікацій, зокрема кваліфікацій, наданих за межами ЄС. Здебільшого у центрі уваги — співвіднесення прагнень і навичок людей із можливостями на ринку праці, передовсім переходу на зелені та цифрові технології, а також економічному відновленню. Передбачається і проведення інформацій-

них та просвітницьких кампаній щодо підвищення кваліфікації та перекваліфікації, фінансова підтримка за рахунок фондів ЄС тих роботодавців, торгово-промислових палат, соціальних партнерів, державних органів, установ, які займаються питаннями професійної освіти та підготовки [7].

Щодо питання дослідження ринку праці, то, опрацьовуючи аналітичну інформацію від Державної служби зайнятості, у січні-квітні 2023 р. роботодавцями було подано інформацію про заплановане масове вивільнення 29,0 тис. працівників. Щодо регіонів, то найбільша кількість попереджених про заплановане масове вивільнення у м. Києві (3,7 тис.), Дніпропетровській (2,6 тис.), Запорізькій (2,4 тис.), Житомирській (2,2 тис.), Івано-Франківській (2,0 тис.) і Харківській (1,9 тис.) обл. За видами економічної діяльності: із загальної кількості попереджених про масове вивільнення 34 % становили працівники державного управління й оборони; 23 % працівники охорони здоров'я та надання соціальної допомоги; 12 % працівники професійної та наукової діяльності [8]. Аналізуючи інформацію, варто зазначити, що на ринку праці й надалі відбувається процес скорочення працівників, хоча вже й не такими темпами, як на початку повномасштабного вторгнення.

В Інфляційному звіті Національного банку України, який був опублікований у січні 2023 р., зазначається, що ринок праці ще тривалий час залишатиметься слабким, проте поступово відновлюватиметься завдяки адаптації населення та бізнесу до воєнних умов. Безробіття частково почне скорочуватися в поточному році. Пожвавлення економічної активності після зниження безпекових ризиків посилить попит на робочу силу. Водночас безробіття залишатиметься вищим за природний рівень через довгострокові ефекти війни впродовж усього прогнозованого періоду. Процес відновлення робочих місць до довоєнних рівнів потребуватиме чимало часу і зусиль через значні пошкодження виробничих потужностей, логістичних шляхів, а також слабкий внутрішній попит. На ринку праці зберігатимуться кваліфікаційні, а також регіональні диспропорції, оскільки в повоєнний період змін зазнає не лише структура попиту на робочу силу, а й пропозиція через міграційні процеси [9].

Сучасні компанії-роботодавці, як основні гравців ринку праці, що підтримують економічну стабільність у країні у час воєнного стану, сплачуючи податки та виплачуючи заробітні плати працівникам, також по-різному переживають часи війни. Forbes і сайт пошуку роботи Work.ua втретє визначили найкращих роботодавців країни [10]. У новому рейтингу найкращих роботодавців України — 31 компанія зберегла місце у топ-50, шість — у топ-10. Чільну десятку доповнили три новачки рейтингу — Genesis, Corteva Agriscience та «Українська оборонна промисловість», а також компанія Philip Morris, що здійснила найбільший прогрес у рейтингу порівняно з минулорічним результатом. У першій десятці найкращих компаній згаданого рейтингу розташовуються роботодавці Genesis, JTI Україна, Syngenta, EPAM Systems, Philip Morris, Ciklum, Corteva Agriscience, Intellias, «Українська оборонна промисловість», SoftServe [10]. Галуззю, яка представляє найбільшу кількість компаній у рейтингу, є ІТ (12 компаній). Галузь фінансів, а також аудиту та консалтингу разом представ-

ляють другу групу за кількістю компаній у рейтингу (8 компаній), FMCG (8 компаній), сфера АПК (6 компаній), ритейл (4 компанії), телеком (3 компанії) та компанії інших галузей. Наприклад, для формування рейтингу Forbes і Work.ua залучили до опитування найбільших роботодавців країни, опитувалися і співробітники й інших зацікавлених компаній.

Сучасні заклади вищої освіти у напрямі покращення якості освіти та її практичної складової активно співпрацюють і комунікують із компаніями-роботодавцями, вивчаючи їх запит щодо знань і навичок, якими має володіти сучасний випускник, адже вони є своєрідними споживачами знань і компетентностей, які випускники набули під час навчання. Ще одним важливим показником успішності випускників ЗВО — це працевлаштування за фахом. Це свідчить про те, що університет готує фахівців, які затребувані на ринку праці і кон'юнктури його розвитку. Відсоток працевлаштування випускників за фахом — це певний показник свідомого вибору спеціальності абітурієнтом ще на час виступу. Адже ефективний і цікавий процес навчання лише тоді, коли студент із захопленням освоює теоретичні знання, закріплює їх на практиці, набуваючи необхідних компетентностей, які згодом допоможуть стати фаховим спеціалістом із можливістю конкуренції на ринку праці [11].

У рамках щорічного опитування роботодавців і партнерів Львівського національного університету імені Івана Франка, аналізуючи результати опитування за 2022 р. у контексті тематики компетентностей і можливостей щодо працевлаштування випускників, то варто зазначити, що більшість представників компаній-роботодавців, які долучилися до опитування, готові запропонувати випускникам без досвіду роботи постійну роботу (рис. 1).

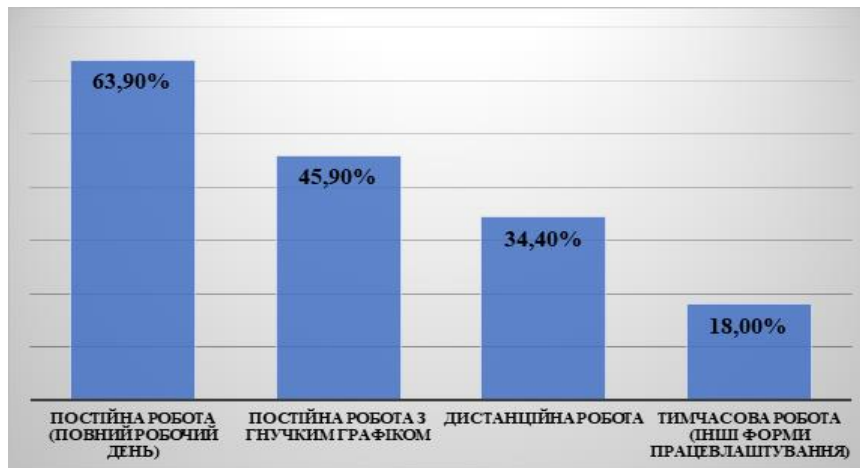

Рис. 1. Форми працевлаштування які готові запропонувати компанії-роботодавці студентам та випускникам без досвіду роботи

Джерело: результати опитування роботодавців і партнерів Львівського національного університету імені Івана Франка (2022)

Варто наголосити, що більшість підприємства, установи, організації, які долучилися до опитування — це компанії, що працюють у західному регіоні України. Щодо форми власності підприємства, установи, організації, то 59 % — це приватні компанії; 23 % — державні компанії; 16,4 % — комунальні; 1,6 % — це органи місцевого самоврядування.

Щодо дослідження стану сучасного ринку праці, а також трудових ресурсів і людського капіталу, то, аналізуючи дані, які оприлюднив Український інститут майбутнього (UIF) під час презентації Прогнозу економіки України на 2023–2024 рр., зазначається: «За нашими підрахунками, наразі в Україні є близько 28,5 млн людей. Але важлива не загальна цифра, а структура. Серед усіх цих 28,5 млн у нас 16,8 млн — це економічно неактивне населення, тобто пенсіонери, діти. Економічно активними є десь 11,7 млн, але працюють реально з них лише орієнтовно 9–9,3 млн. Якщо від цієї цифри відняти ще бюджетників, то залишається 6–7 млн людей, які, по суті, є тією «упряжкою», яка везе на собі всю економіку», — розповіла експертка економічних програм UIF Яна Лаврик [12].

Отже, ситуація з працездатним населенням досить невтішна. Повномасштабна війна та переміщення громадян за межі країни може спричинити економічний колапс, тому що у разі продовження еміграції населення в Україні можуть виникнути серйозні проблеми, пов'язані зі створенням ВВП, сплатою податків та виконанням соціальних зобов'язань країни. Недостатність трудових ресурсів призведе до необхідності підвищення податкового навантаження на працюючих фахівців. Отже, міграційна політика України, зокрема питання про повернення наших співгромадян з-за кордону, повинно бути першочерговим. Як заявлено в Міністерстві економіки України, що припинення війни, розвиток економіки, відновлення інфраструктури та житла, а також створення можливостей для працевлаштування є ключовими факторами, які сприяють поверненню українців на Батьківщину. Повернення громадян є невід'ємною умовою для досягнення швидкого та стійкого економічного відновлення України, після завершення війни та для відбудови і саме у цей час збільшитися потреба в робочій силі і молодих фахівцях.

Ще одним важливим питанням у рамках опитування роботодавців і партнерів Львівського університету була тематика компетентностей, і саме респондентам пропонувалося зазначити п'ять найважливіших компетентностей випускників університету, які впливають на їх рішення щодо їх працевлаштування. Серед найважливіших компетентностей респонденти зазначають високий рівень володіння іноземною мовою, особливо англійською, фахові компетентності та такі гнучкі навички, як відповідальність, вміння працювати у команді, прагнення до навчання та професійного розвитку, ініціативність та цілеспрямованість і бажання зростати та вивчати нове та ін., що показано на рис. 2.

Аналізуючи сайти та ресурси із пошуку роботи та вивчаючи рекомендації кар'єрних консультантів і провідних HR фахівців, а також опис вакансій, варто зазначити, що в умовах сьогодення частина роботодавців усе ж надають перевагу кандидатам у яких більш розвинені *hard skills*, а ніж *soft skills*. Це зумовлено

тим, що у роботодавців на теперішній час все-таки недостатньо фінансів і часу для навчання та перекваліфікацію навіть дуже здібного кандидата, тому досвід роботи та професійні, фахові навички і компетенції відіграють важливу роль на сучасному етапі працевлаштування.

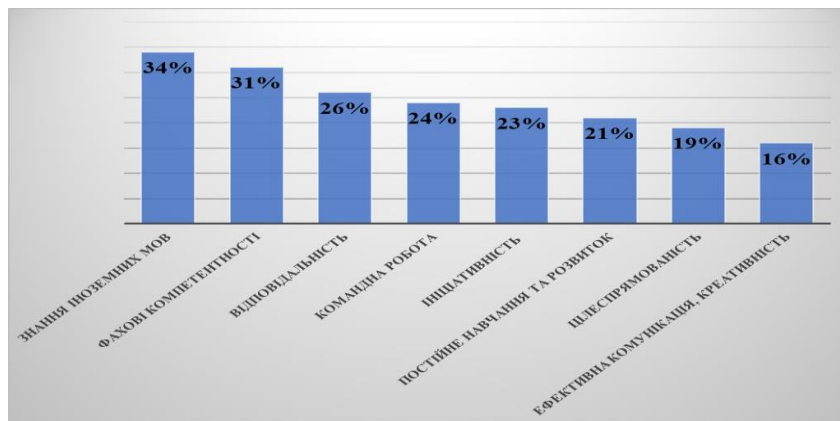

Рис. 2: Найважливіші компетентності випускників Університету, які впливають на рішення роботодавців щодо їх працевлаштування.

Джерело: результати опитування роботодавців і партнерів Львівського національного університету імені Івана Франка (2022)

Загалом тематика компетентностей і навичок, які необхідні молодим фахівцям, щоб вдало стартувати свою кар'єру, а особливо у час таких викликів і змін, досить актуальна. Опрацьовуючи аналітику Національного агентства кваліфікацій «Людський капітал 2030. Глобальні навички майбутнього», у якому зазначається, що існують вагомі підстави вважати, що наступне десятиліття стане часом особливо інтенсивних змін у розвитку людського капіталу й технологій [13]. Також у згаданому документі розглядається резолюція Генеральної Асамблеї ООН під назвою «Перетворення нашого світу: Порядок денний у сфері сталого розвитку на період до 2030 року», проголошеної на саміті ООН зі сталого розвитку, у якому визначено 17 Цілей сталого розвитку. Серед основних Цілей є саме якісна освіта, гідна праця та економічне зростання.

Ціль «Якісна освіта» передбачає до 2030 р. істотно збільшити кількість молодих і дорослих людей, які володіють затребуваними навичками, у тому числі професійними навичками, для працевлаштування, отримання гідної роботи та занять підприємницькою діяльністю, а також забезпечити для всіх учнів здобуття знань і навичок, необхідних для сприяння сталому розвитку.

Відповідно до Цілі «Гідна праця та економічне зростання» серед іншого необхідно просувати проведення орієнтованої на розвиток політики, яка сприяє продуктивній діяльності, створенню гідних робочих місць, підприємництву,

творчості й інноваційній діяльності та суттєво скоротити частку молоді, яка не працює, не вчиться і не набуває професійних навичок [13].

Проте на сучасному етапі в українських громадян, які живуть у час повномасштабної війни окрім практичних навичок для професійної діяльності також важливі та стають дуже необхідні такі навички, як резильєнтність, емоційна компетентність, стресостійкість, гнучкість та адаптивність. Звісно, що є ще й інші навички та компетентності, які, на жаль, наші співгромадяни формують у собі через постійний стрес, вигорання і невизначеність, проте, на нашу думку, саме згадані вище навички їх об'єднують.

На нашу думку, варто дослідити саме таку навичку, як резильєнтність — це певний термін та визначення, що в більшості випадків використовувався у фізичній термінології й описується, як певна здатність твердих і пружних тіл відновлювати чи відтворювати свою форму після механічної деформації або ж пошкодження. Щодо психологів, то цим терміном фахівці описують здатність людини успішно функціонувати в умовах стресу та невизначеності. Резильєнтність можна описати і як певну компетентність або навичку людини, яка допомагає адаптуватися до змін, справлятися зі стресом і певними труднощами та негативними подіями у житті. Це певна психологічна характеристика, яка формує здатність особистості ефективно справлятися з життєвими випробуваннями і відновлюватися після негативних подій. Проаналізувавши цю навичку, можемо визначити, що резильєнтність охоплює такі аспекти, як:

- стресостійкість — здатність ефективно справлятися зі стресом, не допускаючи, щоб він істотно впливав на фізичне та психологічне здоров'я;
- адаптація — здатність швидко пристосуватися до нових умов і непередбачуваних ситуацій;
- саморегуляція — вміння контролювати свої емоції, думки та реакції, особливо в напружених ситуаціях;
- позитивний мислення — властивість бачити можливості й позитив навіть у непростих ситуаціях;
- соціальна підтримка — здатність шукати підтримку в родині, друзях та колегах по роботі;
- самодіяльність: здатність вирішувати проблеми та знаходити шляхи впорядкувати систему самостійно.
- віра в себе — впевненість у своїх силах і відповідальність за своє життя;
- ініціативність — здатність брати ініціативу і діяти, навіть коли зустрічаються труднощі та певні виклики.

Резильєнтність — важлива якість, яка допомагає людям протистояти і вистояти у час життєвих викликів і проблем, відновлюватися після нещастя чи втрат. Резильєнтність не є статичною характеристикою й її можна розвивати через навчання, психологічну підтримку, освіту та досвід. У наукових дослідженнях резильєнтність часто розглядається як важливий аспект психологічного успіху та успіху в різних сферах життя, включаючи освіту, роботу, стосунки тощо.

Під економікою в умовах війни розуміється економіка, метою якої є зосередження та використання власних ресурсів для ефективної протидії загрозам безпеки територій [14], а щодо питання про збереження людського капіталу і повернення співгромадян на Батьківщину, то воно потребує ще більш активних заходів, гарантій, безпеки та відновлення українських компаній, які будуть забезпечувати робочими місцями і можливостями для розвитку.

Висновки. Досліджуючи матеріали та публікації науковців, а також вивчаючи інформаційні та статистичні дані про сучасний ринок праці, соціально-економічного становища нашої держави, яка вже другий рік поспіль перебуває у стані повномасштабної війни, то на сьогодні складно формувати певні стратегічні плани і завдання. Проте компетентні фахівці, на нашу думку, й будуть цією рятівною зброєю та бронею, яка сприятиме відновленню та розвитку української економіки, освіти й науки. Питання навичок і компетентностей цілком підсилюється і політикою Європейського Комісії. Основними форпостами, які мають сприяти формуванню компетентних молодих фахівців, є сучасні ЗВО, які у співпраці зі стейкхолдерами-роботодавцями формують якісну систему освіти.

Щодо Європейського року навичок, то найефективнішими рекомендаціями щодо стимулювання до навчання впродовж життя є фокусування стосовно потреб ринку праці, особливо для переходу на зелені і цифрові технології та економічного відновлення. Що стосується вітчизняного ринку праці, то, на жаль, й надалі відбувається процес скорочення робочих місць й відповідно до аналітичної інформації Державної служби зайнятості у січні-квітні 2023 р. роботодавцями було подано інформацію про заплановане масове вивільнення 29,0 тис. працівників. Здебільшого це стосується центральних і східних регіонів, що наближені до лінії фронту, і зони бойових дій. Проте маємо позитивні прогнози, які можна проаналізувати переглянувши Інфляційний звіт Національного банку України, у якому зазначається, що ринок праці буде поступово відновлюватися завдяки адаптації населення та бізнесу до воєнних умов. І головними гравцями на ринку праці є компанії-роботодавці, які підтримують економічну стабільність, сплачуючи податки та виплачуючи заробітні плати працівникам. Серед трійки лідерів галузей, які представляють найбільшу кількість компаній у рейтингу, є ІТ, галузь фінансів, аудиту і консалтингу та FMCG.

Процес комунікації та взаємодії між партнерами за зацікавленими сторонами у співпраці — це вже велика частина успіху. Одним із таких процесів комунікації є опитування стейкхолдерів, яке проводиться у Львівському університеті та в багатьох інших ЗВО, які прагнуть формувати якісну систему освіти та її практичну складову у напрямі компетентісно-орієнтованого навчання. За результатами опитування роботодавців та стейкхолдерів, можемо підсумувати, що серед найважливіших компетентностей, які впливають на процес працевлаштування молодих фахівців, є знання іноземної мови, фахові компетентності та гнучкі навички, які сприяють командній роботі, постійному навчанню та професійному розвитку, ініціативності та цілеспрямованості.

Із результатів дослідження також можна зробити висновок, що більшість роботодавців-респондентів, що долучилися до опитування зацікавлені у працевлаштуванні молодих фахівців і готові запропонувати випускникам без досвіду роботи постійну роботу. На нашу думку, це позитивний фактор, який мотивує і сприяє покращенню ситуації щодо молодіжної зайнятості та міграційного питання, яке на сьогодні досить актуальне в Україні й має чимало перспектив для дослідження.

Щодо тематики компетентностей, то варто зазначити, що на сучасному вітчизняному ринку праці досить затребуваними та актуальними серед роботодавців є фахівці, що мають розвинені професійні навички та компетентності та основним фактором, що на це впливає — це активні зміни й недостатнє фінансові надходження, що обмежує можливість для навчання та розвитку персоналу. Гнучкі навички, командна робота та ризельентність можна охарактеризувати як критично важливі навички, що допомагають адаптуватися до змін, справлятися зі стресом і певними труднощами та негативними подіями у житті.

Підсумовуючи, хочемо зазначити, що сильне і свідоме суспільство, що формується на основі життєстійкості і бажання до постійного розвитку і фаховості подолає, усі труднощі на шляху до перемоги. Компетентності, знання та навички молодих фахівців, якісна освіта й синергія співпраці і підтримки стануть тим засобом та концепцією відбудови нашої держави.

Література

1. Бублик М. І., Стрільчук Р. М. Удосконалення управлінських компетентностей задля підтримки молодих фахівців у час змін. *Агросвіт*. 2022. № 24. С. 16–20. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/935/944> (дата звернення 15.06.2023)
2. Жук О., Дроздовська Л. Формування управлінських компетентностей менеджерів і молодих фахівців в умовах освітніх викликів та розвитку бізнесу. *Ефективна економіка*. 2022. № 11. URL: <https://nayka.com.ua/index.php/ee/article/view/744/752> (дата звернення 15.06.2023)
3. Юденкова О. П. Дослідження щодо ситуації та трендів сучасних навичок на ринку праці: Україна, світ. «Соціокомунікаційна наука в парадигмі смислових трансформацій: суспільні виклики, тренди освіти і професійної діяльності». [Електронне видання]: збірник матеріалів III Міжнародної науково-практичної онлайн-конференції (м. Ірпінь, 19 травня 2023р.) С. 277–284 URL: https://lib.iitta.gov.ua/735358/1/%D0%AE%D0%B4%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_%D0%A2%D0%B5%D0%B7%D0%B8_19.05.2023.pdf (дата звернення 05.07.2023)
4. Круглов В. В. Формування сучасних навичок як ключовий аспект Євроінтеграційного процесу. Освіта України в умовах воєнного стану: управління, цифровізація, євроінтеграційні аспекти: збірник тез доповідей IV Міжнародної науково-практичної конференції (наукове електронне видання), 25 жовтня 2022 р. Київ. С. 294-296. URL: <http://surl.li/kgqfu> (дата звернення 05.07.2023)

5. Україна — учасниця European Year of Skills 2023. URL: <https://pon.org.ua/novyny/10340-ukraina-uchasnytsia-european-year-of-skills-2023.html> (дата звернення 13.06.2023)
6. Commission kick-starts work on the European Year of Skills. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=10431&furtherNews=yes> (дата звернення 13.06.2023)
7. 2023 рік — Європейський рік навичок (EUROPEAN YEAR OF SKILLS). Національне Агентство Кваліфікацій. URL: <https://nqa.gov.ua/news/2023-rik-evropejskij-rik-navicok-european-year-of-skills/> (дата звернення 13.06.2023)
8. Державна служба зайнятості. Ситуація на ринку праці та діяльність державної служби зайнятості у січні-квітні 2023 року. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> (дата звернення 12.06.2023)
9. Національний банк України. Інфляційний звіт січень 2023. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q1.pdf?v=4 (дата звернення 09.07.2023)
10. Журнал Forbes Ukraine. 50 найкращих роботодавців воєнного часу. URL: <http://surl.li/ixzgs> (дата звернення 09.07.2023)
11. Сновидович І. Моніторинг працевлаштування і кар'єри випускників в управлінні якістю вищої освіти (на прикладі Львівського університету) *Вісник Львівського університету. Серія економічна*. 2021. Випуск 60. С. 199–212. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/economics/article/view/11364> (дата звернення 15.07.2023)
12. В Україні економічно активними є лише близько 11,7 мільйона українців. Укрінформ. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3732011-v-ukraini-ekonomichno-aktivnimi-e-lise-blizko-117-miljona-ludej.html> (дата звернення 20.07.2023)
13. Національного агентства кваліфікацій. Людський капітал 2030. Глобальні навички майбутнього. URL: <https://nqa.gov.ua/news/ludskij-kapital-2030-globalni-navicki-majbutnogo/> (дата звернення 09.07.2023)
14. Костьов'ят Г. І., Куриліна О. В., Гавриленко А. С. Шляхи відновлення національної економіки в умовах воєнного стану. *Наукові перспективи*. № 4 (22). 2022. С. 181–193. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/1473/1471> (дата звернення 20.07.2023)

References

1. Bublyk M. I., Strilchuk R. M. (2022). Udoskonalennia upravlinskykh kompetentnostei zadlia pidtrymky molodykh fakhivtsiv u chas zmin [Improving management competences to support young specialists in a times of change] *Agrosvit*, no. 24. pp. 16–20. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/935/944> (accessed 15.06. 2023). [in Ukrainian].
2. Zhuk O., Drozdovska L. (2022). Formuvannia upravlinskykh kompetentnostei menedzheriv i molodykh fakhivtsiv v umovakh osvitnikh vyklykiv ta rozvytku biznesu [Formation of management competences of managers and young specialists in the conditions of educational challenges and business development] *Efektivna ekonomika*. no. 11. URL: <https://www.nayka.com.ua/index.php/agrosvit/article/view/935/944> (accessed 15.06. 2023). [in Ukrainian].

3. Yudenkova O. P. (2023). Doslidzhennia shchodo situatsii ta trendiv suchasnykh navychok na rynku pratsi: Ukraina, svit [Research on the situation and trends of modern skills in the labor market: Ukraine, the world]. *Sotsiokomunikatsiina nauka v paradyhmi smyslovykh transformatsii: suspilni vyklyky, trendy osvity i profesiinoi diialnosti*. (m. Irpin, 19 travnia 2023 r.). pp. 277–284. [in Ukrainian].
4. Kruhlov V. V. (2022). Formuvannia suchasnykh navychok yak kliuchovyi aspekt Yevrointehratsiinoho protsesu [Formation of modern skills as a key aspect of the European integration process]. *Osvita Ukrainy v umovakh voiennoho stanu: upravlinnia, tsyfrovizatsiia, yevrointehratsiini aspekty*. (m. Kyiv, 25 zhovtnia 2022 r.) pp. 294–296. [in Ukrainian].
5. Ukraina — uchasnysia European Year of Skills 2023 [Ukraine is a participant European Year of Skills 2023]. URL: <https://pon.org.ua/novyny/10340-ukraina-uchasnycia-european-year-of-skills-2023.html> [in Ukrainian].
6. Commission kick-starts work on the European Year of Skills. URL: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?langId=en&catId=89&newsId=10431&furtherNews=yes> [in English].
7. 2023 rik — Yevropeyskyi rik navychok [2023 is the European Year of Skills] (EUROPEAN YEAR OF SKILLS). Natsionalne Ahentstvo Kvalifikatsii. URL: <https://nqa.gov.ua/news/2023-rik-evropejskij-rik-navicok-european-year-of-skills/> [in Ukrainian].
8. Derzhavna sluzhba zainiatosti. Sytuatsiia na rynku pratsi ta diialnist derzhavnoi sluzhby zainiatosti u sichni-kvitni 2023 roku [State Employment Service. The situation on the labor market and the activities of the state employment service in January-April 2023]. URL: <https://www.dcz.gov.ua/analytics/67> [in Ukrainian].
9. Natsionalnyi bank Ukrainy. Infliatsiinyi zvit sichen 2023 [National Bank of Ukraine. Inflation report January 2023]. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/IR_2023-Q1.pdf?v=4 [in Ukrainian].
10. Zhurnal Forbes Ukraine. 50 naikrashchykh robotodavtsiv voiennoho chasu [Forbes Ukraine magazine. Top 50 Wartime Employers]. URL: <http://surl.li/ixzgs> [in Ukrainian].
11. Snovydyvych I. (2021). Monitorynh pratsevlashtuvannia i kariery vypusknkyiv v upravlinni yakistiu vyshchoi osvity (na prykladi Lvivskoho universytetu) [Graduate tracking studies in higher education quality management (The case of Ivan Franko national university of Lviv)] *Visnyk Lvivskoho universytetu. Serii ekonomichna*. no. 60. pp. 199–212. URL: <http://publications.lnu.edu.ua/bulletins/index.php/economics/article/view/11364> [in Ukrainian].
12. V Ukraini ekonomichno aktyvnymy ye lyshe blyzko 11,7 miliona ukrainsiv [Only about 11.7 million Ukrainians are economically active in Ukraine. Ukrinform] Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/3732011-v-ukraini-ekonomichno-aktivnime-lise-blizko-117-miljona-ludej.html> [in Ukrainian].
13. Natsionalnoho ahentstva kvalifikatsii. Liudskyi kapital 2030. Hlobalni navychky maibutnoho [National Agency of Qualifications. Human capital 2030. Global skills of the future]. URL: <https://nqa.gov.ua/news/ludskij-kapital-2030-globalni-navicki-majbutnogo/> [in Ukrainian].
14. Kostoviat H. I., Kurylina O. V., Havrylenko A. S. (2022). Shliakhy vidnovlennia natsionalnoi ekonomiky v umovakh voiennoho stanu [Ways to restore the national economy under martial law]. *Naukovi perspektyvy*. no. 4 (22). pp. 181–193. URL: <http://perspectives.pp.ua/index.php/np/article/view/1473/1471> (accessed 20.07. 2023). [in Ukrainian].

**ASSESSMENT OF THE STRATEGIC COMPETITIVENESS
OF HEIS GRADUATES IN THE LABOR MARKET IN THE CONTEXT
OF THE CHALLENGES OF THE WAR IN UKRAINE AND THE EU'S
DECISIONS FOR THE EUROPEAN YEAR OF SKILLS:
A COMPETENCY-BASED APPROACH**

Iryna Snovydyovych

PhD. (Econ.), Associate Professor,
Department of Economics and Public Administration,
Faculty of Financial Management
and Business,
Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine)
ORCID 0000-0002-5058-8661

Marianna Kokhan

PhD. (Econ.), Associate Professor,
Department of Management, Faculty of Economics,
Ivan Franko National University of Lviv (Ukraine)
ORCID 0000-0002-9358-2200

Abstract. The decision of the European Commission on the European Year of Skills is considered and analyzed. An important emphasis in this decision is the recommendation on the need to form quality competencies and lifelong learning, which is the key to professional development and growth. It is emphasized that this initiative is aimed at developing tools for analyzing skills, promoting tools to increase transparency and easier recognition of qualifications, including qualifications granted outside the European Union, as well as improving employment opportunities. Based on the analytical and statistical information provided by the State Employment Service and the Inflation Report of the National Bank of Ukraine, the author examines the situation in the current domestic labor market, which is still critically experiencing and reacting to military actions and destruction, as the process of layoffs continues, although not at the same pace as at the beginning of the war. The list of the best employers in the country that continue to work, support their employees and fill the state budget is considered. The results of the survey of employers and partners of the Ivan Franko National University of Lviv on the topics of necessary competencies and opportunities and forms of employment for modern graduates are investigated. The article provides a list of competencies of the University graduates that influence employers' decisions on their employment. Based on the processing of analytical information from the National Qualifications Agency, the main goals of sustainable development are identified and the UN General Assembly resolution, including quality education, decent work and economic growth. In the context of current competencies and skills, the article considers a very relevant and necessary skill for modern Ukrainian society as resilience.

Keywords: competencies; skills; soft skills; labor market; quality of education; European integration; human resources management; HR management; resilience; war.

Стаття надійшла до редколегії 10.10.2023